

כתנות עור וילבישם

ד"ר שמואל ויגודה (שיעור מס' 41)

מקור מס' 1: רש"י ד"ה: ולא יתבוששו –

שלא היו יודעים דרך צניעות להבחין בין טוב לרע, ואף על פי שנתנה בו דעה לקרות שמות, לא נתן בו יצר הרע עד אכלו מן העץ ונכנס בו יצר הרע וידע מה בין טוב לרע.

מקור מס' 2: תלמוד בבלי: חגיגה יב עמ' א

דאמר רבי אלעזר: אדם הראשון מן הארץ עד לרקיע, שנאמר למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ, וכיון שסרח - הניח הקדוש ברוך הוא ידיו עליו ומיעטו, שנאמר (תהלים קל"ט) אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה. אמר רב יהודה אמר רב: אדם הראשון - מסוף העולם ועד סופו היה, שנאמר למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים. כיון שסרח - הניח הקדוש ברוך הוא ידו עליו ומיעטו, שנאמר ותשת עלי כפכה.

מקור מס' 3: בראשית ג' א': ראב"ע ד"ה: והנחש:

והנה הפסוק העיד כי, היה ערום מכל חית השדה רק לא כאדם.

ופירוש ערום - חכם שיעשה דבריו בערמה.

ואל תתמה בעבור היות ערום אחרי ערומים והם שני טעמים. כי באלה הצחות בלשון כמו "בְּלָחִי הַחֲמֹר, חֲמֹר חֲמֹרְתָם" (שופטים טו' טז) וכן: "שְׁלֹשִׁים עֶגְרִים, וְשְׁלֹשִׁים עֶגְרִים, לָהֶם" (שופטים י' ד').

מקור מס' 4: רמב"ם: מורה נבוכים חלק א' פרק ב' (תרגום: פרופ' מיכאל שוורץ):

כאשר היה [אדם הראשון] במצבו השלם הגמור ביותר, הרי חרף טבע-בריאתו ומושכלותיו, אשר בגללם נאמר עליו: ותחסרהו מעט מאלהים (תהלים ח', 6), לא היה לו בכלל כוח המיועד לעסוק במפורסמות. הוא לא השיג אפילו את הברור ביותר בין המפורסמות לגנאי והוא חשיפת הערווה. דבר זה לא היה מגונה בעיניו והוא לא השיג את הגנאי שבו. וכאשר המרה (את פי האל) ונטה לעבר תאוותיו הדמיוניות ותענוגות חושיו הגופניים, כפי שאמר: כי טוב העץ למאכל וכי תאנה הוא לעינינו (בראשית ג', 6) - נענש בכך שנשללה ממנו אותה השגה שכלית. לכן הוא המרה את הצו אשר נצטווה מפאת שכלו ותהי לו השגת המפורסמות. הוא נשתקע בציון הדברים כמגונים או כיפים. אותה שעה ידע את ערכו של מה שאבד לו ושממנו נתערטל ולאיזה מצב הגיע. לכן נאמר: והייתם כאלהים ידעי טוב ורע (בראשית ג', 5), ולא נאמר: יודעי שקר ואמת או משיגי שקר ואמת. לגבי ההכרחי אין טוב ורע כלל, אלא יש שקר ואמת. התבונן במה שנאמר: ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עֲרֵמִים הם (בראשית ג', 7). לא נאמר: ותפקחנה עיני שניהם ויראו, כי מה שראה קודם הוא מה שראה אחרי-כן. לא היה לו מעטה על העין והוסר, אלא שבא לו מצב אחר בו חשב למגונה את אשר לא חשב למגונה קודם. ודע כי מלה זאת, רצוני לומר: פקח, משמשת אך ורק במשמעות של גילוי ראיית השכל ולא ראיית חוש שנהייתה, כגון ויפקח אלהים את עיניה (בראשית כ"א, 19); אז תפקחנה עיני עֲרֵרִים (ישעיה ל"ה, 5); פקוח אֲזֵנִים ולא יִשְׁמַע (שם, מ"ב, 20)...

מקור מס' 5: רש"י א' ד"ה והנחש היה ערום:

מה עניין זה לכאן היה לו לסמוך (פסוק כא) ויעש לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם?

אלא למדך מאיזו עילה קפץ הנחש עליהם, ראה אותם ערומים ועוסקים בתשמיש לעין כל ונתאוה לה:

מקור מס' 6: רש"י ז' ד"ה ותפקחנה עיני שניהם:

לעניין החכמה דבר הכתוב ולא לעניין ראייה ממש, וסוף המקרא מוכיח:

ד"ה: וידעו כי ערומים הם -

אף הסומא יודע כשהוא ערום, אלא מהו וידעו כי ערומים הם, מצווה אחת הייתה בידם ונתערטלו הימנה:

ד"ה: עלה תאנה:

הוא העץ שאכלו ממנו, בדבר שנתקלקלו בו נתקנו, אבל שאר העצים מנעום מליטול עליהם.

מקור מס' 7: בראשית רבא פרק כ' י"ב:

ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, בתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב כתנות אור, אלו בגדי אדם הראשון שהן דומים לפיגם, רחבים מלמטה וצרים מלמעלה, רבי יצחק רבנא אומר חלקים היו כצפרן ונאים כמרגליות.

מקור מס' 8: מדרש אבכיר מובא בספר תורה שלמה לרב מ.מ. כשר בראשית קפז' (עמ' רפז):

כתנות עור וילבישם: מלמד שעשה לו הקב"ה בגדי כהונה, כענין שנאמר: והנה האיש לבוש הבדים (יחזקאל ט' יא'), וכתוב: כתנת בד קדש ילבש (ויקרא טז' ד'), מכאן אתה למד שכהן גדול דומה למלאך, כי מלאך ה' צבאות הוא (מלאכי ב' ז').

מקור מס' 9: בבלי מסכת סנהדרין לז' עמ' א:

"וירח את ריח בגדיו": אל תיקרי בגדיו אלא בוגדיו

מקור מס' 10: עמנואל לוינס: תשע קריאות תלמודיות, עמ' 108

"האם יעקב, כשלבש את בגדי עשיו האלים, לא לבש את אחריותו של אחיו". כיצד מתגוננים מפני הרוע? התשובה היא כשכל אחד מקבל על עצמו אחריות כלפי אחרים.